

Nr 64

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag för budgetåret 1967/68 till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, given Stockholms slott den 17 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs medel för budgetåret 1967/68 till avlöningar och omkostnader för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Som en följd av den delning av byggnadsstyrelseorganisationen, varom förslag läggs fram i prop. 1967: 61, föreslås att byggnadsstyrelsens nuvarande kulturhistoriska byrå — i avvaktan på de resultat en utredning om kulturminnesvården kan leda till — inordnas i riksantikvarieämbetet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 17 mars 1967.

N ä r v a r a n d e :

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *anslag till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum* och anför.

I prop. 1967:1 (bil. 10 s. 58) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktn på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1967/68 preliminärt beräkna till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 371 000 kr. och till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader ett förslagsanslag av 767 000 kr.

Vid min anmälan av dessa anslagsfrågor erinrade jag om att en inom kommunikationsdepartementet tillsatt arbetsgrupp den 27 juni 1966 hade avgett en promemoria (stencil K 1966:3) med förslag till uppdelning av byggnadsstyrelsen i en del för byggande och fastighetsförvaltning samt en del för plan- och byggnadsväsendet. Gruppen har också föreslagit att styrelsens kulturhistoriska byrå förs över till riksantikvarieämbetet. Såväl riksantikvarieämbetet och statens historiska museum som byggnadsstyrelsen har utarbetat sina anslagsframställningar med utgångspunkt i att kulturhistoriska byrå flyttas över till ämbetet.

Arbetsgruppens förslag ligger till grund för prop. 1967:61 angående delning av byggnadsstyrelseorganisationen m. m., som Kungl. Maj:t tidigare denna dag på hemställan av chefen för kommunikationsdepartementet beslutat förelägga riksdagen.

Jag anhåller nu att få ta upp de aktuella anslagsfrågorna till fortsatt behandling.

B 33. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar

1965/66 Utgift	3 282 060
1966/67 Anslag	3 371 000
1967/68 Förslag	4 378 000

Riksantikvarieämbetet är central myndighet för ärenden om forn- och kulturminnesvård. Ämbetet är vidare tillsynsmyndighet för landsantikvarieorganisationen. Statens historiska museum har ett samlingsområde som omfattar

föremål som belyser kulturutvecklingen i Sverige till år 1520 på det profana området och fram till nutiden på de kyrkliga och numismatiska områdena.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott handhar vissa uppgifter för ämbetet och museet, nämligen bl. a. att inge förslag till anslagsframställningar till riksdagen och att tillsätta vissa tjänster.

Inom riksantikvarieämbetet finns två avdelningar, fornminnesavdelningen och byggnadsminnesavdelningen. Inom museet finns fyra avdelningar, nämligen en för sten- och bronsåldern, en för järnåldern, en för medeltid och nyare tid samt en för myntkabinettet. För ämbetet och museet gemensamt finns fem avdelningar, nämligen en för administrativa och kamerala frågor, en för bibliotek samt akt- och bildarkiv, en för tekniska frågor, en för pedagogiska frågor och en för tillsynen över landsantikvarieorganisationen.

Tjänster	Beräknad ändring 1967/68		
	1966/67	Riksantikvarie- ämbetet och sta- tens historiska museum	Departements- chefen
Antikvarier, museitjänstemän och handläggande personal	49½	+ 10	+ 7
Övrig personal	67½	+ 9	+ 4
	117	+ 19	+ 11
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	3 369 800	+ 1 257 200	+ 1 006 200
Arvoden och särskilda ersättningar	1 200	+ 800	+ 800
	3 371 000	+ 1 258 000	+ 1 007 000

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. För uppgifter inom kulturlandskapsvården, den s. k. markvården, bör fornminnesavdelningen förstärkas med en antikvarie och två förste förmän, de sistnämnda för skötsel av fornminnesplatserna Björkö i Mälaren och Borg på Öland (95 196 kr.).

2. Byggnadsminnesavdelningen föreslås få en betydande personalökning i första hand genom överföring av tjänster från byggnadsstyrelsen.

Inom byggnadsminnesavdelningen handläggs ärenden rörande byggnadsminnen enligt lagen den 9 december 1960 (nr 690) om byggnadsminnen. Som byggnadsminne kan ämbetet förklara byggnad som bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick eller minnet av historiskt betydelsefull händelse och som med hänsyn därtill är att anse som synnerligen märklig. Lagen gäller inte statliga och kyrkliga byggnader. Vissa funktioner på kulturminnesvårdens område för statliga och kyrkliga byggnader ombesörjs av byggnadsstyrelsen enligt kungörelsen den 26 november 1920 (nr 744) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet samt vissa andra författningar. I de fall då antikvariska och kulturhistoriska synpunkter kan läggas på ärendena skall styrelsen samråda med riksantikvarieämbetet.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 29 juni 1966 föreskrevs att riksantikvarie-

ämbetet skulle utarbeta sin anslagsframställning med utgångspunkt i de förslag som framlagts i den i det föregående nämnda promemorian angående uppdelning av byggnadsstyrelseorganisationen.

Ämbetet och museet godtar det i promemorian framförda förslaget om att huvuddelen av de kulturminnesvårdsärenden som nu handläggs av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå förs över till riksantikvarieämbetet och föreslår att de handläggs inom byggnadsminnesavdelningen. Även byggnadsstyrelsens handläggningen av nya kyrkobyggnadsprojekt bör enligt promemoriaförslaget överföras till riksantikvarieämbetet i avvaktan på att frågan om en decentralisering blir ytterligare prövad. Efter samråd med byggnadsstyrelsen föreslås att följande tjänster överflyttas till ämbetet och inordnas i byggnadsminnesavdelningen, nämligen en byråchef, två avdelningsdirektörer, två byrådirektörer och en kansliskrivare (310 639 kr.). Dessutom föreslås att en kansliskrivare och en kontorist flyttas över från byggnadsstyrelsen till riksantikvarieämbetets och historiska museets arkiv (se p. 4).

Förutom med de tjänster som föreslås bli överförda från byggnadsstyrelsen bör byggnadsminnesavdelningen förstärkas med en antikvarie och en ingenjör med uppgift att syssla med byggnadsminnesförklaringar (78 804 kr.). Sedan byggnadsminneslagens tillkomst år 1960 har endast 76 förklaringar hunnits med, medan ämbetet vid lagens tillkomst hade räknat med att under en femårsperiod kunna förklara 500 byggnader som byggnadsminnesmärke.

3. Näst etnografiska museet har historiska museet den kortaste öppethållandetiden av de större stockholmsmuseerna. Eftersom även ett obetydligt ökat öppethållande visat sig ha en stimulerande effekt i fråga om besöksfrekvensen föreslås att tiden ökas från 22 timmar i veckan till 33 timmar (43 000 kr.). För arbetet med museets tillfälliga utställningar behövs ytterligare en hantverkare (21 696 kr.).

4. Av de för ämbetet och museet gemensamma avdelningarna behöver den administrativa avdelningen förstärkas med en kamrer och ett biträde (55 944 kr.). Till avdelningen för bibliotek och arkiv bör som nämnts under p. 2 från byggnadsstyrelsen överföras en kansliskrivare och en kontorist (41 292 kr.). Vid den pedagogiska avdelningen behövs en amanuens (34 524 kr.) och vid den tekniska avdelningen bör en på övergångsstat uppförd tjänst som fotobiträde, vars innehavare pensionerats, ersättas med en tjänst som fotobiträde i beföringsgång (1 716 kr.).

5. Tjänsteförändringar föreslås för två personliga tjänster (8 724 kr.).

6. Löneomräkning 566 544 kr.

Departementschefen

I prop. 1966: 1 (bil. 10 s. 90) anmälde jag det av 1962 års antikvarieutredning framlagda förslaget om kulturminnesvårdens organisation. Jag uttalade då, att den kritik som riktats mot detta förslag övertygat mig om att det inte var möjligt att lägga det till grund för en omorganisation av riksantikvarieämbetet

och statens historiska museum. Jag anslöt mig till den vid remissbehandlingen framförda uppfattningen att den lokala och den centrala kulturminnesvården borde ses i ett sammanhang. Jag berörde vidare frågan om administrationen av byggnadsminnesvården. Antikvarieutredningen hade föreslagit att huvuddelen av de uppgifter som åvilar byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå skulle överföras till riksantikvarieämbetet. Detta förslag väckte vid remissbehandlingen åtskillig kritik. Bl. a. förordade byggnadsstyrelsen en allsidig utredning av byggnadsminnesvårdens organisation, varvid särskilt möjligheterna att decentralisera beslutanderätten borde undersökas. För egen del uttalade jag i propositionen att det var lämpligt att en sådan utredning kom till stånd.

Beträffande det framtida förhållandet mellan Vitterhetsakademien å ena samt riksantikvarieämbetet och statens historiska museum å andra sidan framhöll jag att det var svårt att avgöra, hur frågan om sambandet mellan akademien och ämbetsverket borde lösas, innan konsekvenserna av ett skiljande ytterligare belysts både ur juridisk och ekonomisk synvinkel. Senare har en särskild sakkunnig tillkallats för att utreda detta spörsmål (1967 års riksdagsberättelse s. 288).

I propositionen angående delning av byggnadsstyrelseorganisationen m. m. tar chefen för kommunikationsdepartementet upp vissa frågor rörande byggnadsminnesvårdens organisation. Det förslag om en delning av den nuvarande byggnadsstyrelsen i två verk, ett för byggande och fastighetsförvaltande verksamhet och ett för plan- och byggnadsväsendet, som läggs fram, medför att beslut måste fattas till vilken myndighet byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå i fortsättningen organisatoriskt skall anknytas. Propositionen bygger på förslag som framförts av en inom kommunikationsdepartementet tillsatt arbetsgrupp för översyn av byggnadsstyrelsens organisation. Arbetsuppgifterna vid kulturhistoriska byrån bör enligt arbetsgruppen överflyttas till riksantikvarieämbetet i den mån de naturligen tillhör arbetsområdet för en central myndighet för landets byggnadsminnesvård i vidsträckt bemärkelse. Arbetsgruppen anser att en överflyttning till riksantikvarieämbetet inte kommer att försvåra den decentralisering till regionala organ av uppgifter i fråga om vård av kulturhistoriska byggnader, varom önskemål framförts vid remissbehandlingen av antikvarieutredningens betänkande. Enligt arbetsgruppens mening är den decentraliseringsgrad som kan åstadkommas beroende av resultatet av 1965 års musei- och utställningssakkunnigas utredningsarbete i fråga om landsantikvariernas arbetsuppgifter. Sådana ärenden rörande kyrkofastigheter, som inte hör till byggnadsminnesvården, föreslås bli behandlade företrädesvis som byggnads- eller fastighetsfrågor i allmänhet. En central tanke i arbetsgruppens förslag är vidare att kulturhistoriska byggnader skall behandlas lika oavsett ägandeförhållandet.

För en närmare redogörelse för arbetsgruppens promemoria och de yttranden som avgivits över den samt över anslagsframställningarna från byggnadsstyrelsen samt riksantikvarieämbetet och statens historiska museum får jag hänvisa till nyssnämnda proposition.

I detta sammanhang vill jag även nämna att departementsutredningen föreslagit att flertalet av de ärenden som rör frågor om godkännande av förslag till uppförande av kyrkobyggnad m. m. inte längre skall avgöras av Kungl. Maj:t utan överflyttas till byggnadsstyrelsen. Förslaget remissbehandlas f. n.

Som framgår av den i prop. 1967: 61 lämnade redogörelsen har remissopinionen i fråga om kulturhistoriska byråns organisatoriska anknytning varit delad. I likhet med vad chefen för kommunikationsdepartementet uttalat anser jag att ett slutligt ställningstagande i fråga om vilken myndighet som skall svara för de uppgifter som nu handhas av byrån bör bygga på en närmare utredning om målsättning och organisation för samhällets kulturminnesvård. Bl. a. mot denna bakgrund kommer jag därför senare denna dag att föreslå att en sammanfattande utredning görs om kulturminnesvården och att 1965 års musei- och utställningssakkunniga får i uppdrag att göra denna. Det ingår i deras ursprungliga uppdrag att utreda landsantikvariernas ställning och verksamhet, särskilt med hänsyn till frågan om deras uppgifter inom den museala sektorn bör skiljas från de kulturminnesvårdande uppgifterna. Genom utvidgningen av de sakkunnigas uppdrag får dessa möjlighet att behandla hela den lokala och centrala kulturminnesvården i ett sammanhang.

Såsom chefen för kommunikationsdepartementet anfört bör i samband med uppdelningen av byggnadsstyrelseorganisationen kulturhistoriska byrån föras över från byggnadsstyrelsen och — i avvaktan på resultatet av det fortsatta utredningsarbetet — knyts till riksantikvarieämbetet. Byrån bör ha i huvudsak oförändrade uppgifter. Av praktiska skäl bör dock vissa tjänster vid byrån föras över till den byggande och förvaltande delen av byggnadsstyrelseorganisationen för att biträda med den omedelbara vården av statens äldre byggnader. Organisatoriskt bör byrån vara direkt underställd riksantikvarien.

Med anledning av överflyttningen av den kulturhistoriska byrån beräknar jag medel för en byråchef i lönegrad C 1 med anställningsformen extra, två avdelningsdirektörer i lönegrad B 6 resp. B 5, två byrådirektörer i lönegrad A 28 resp. A 26 och tre kansliskrivare (2, 4). Vid min anmälan i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 61) av anslaget Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken anförde jag, att jag då inte var beredd att ta ställning till de av ämbetet och museet i sin anslagsframställning för budgetåret 1967/68 framförda förslagen om medel med anledning av den förutsatta överflyttningen av kulturhistoriska byrån från byggnadsstyrelsen. Jag beräknar nu under detta anslag ett sammanlagt belopp av 104 000 kr. avsett för särskilda utredningar och för särskild expertis för byråns behov. Det ökade medelsbehovet under förevarande anslag på grund av överföringen till riksantikvarieämbetet av vissa uppgifter från byggnadsstyrelsen uppgår till sammanlagt 451 000 kr.

Kungl. Maj:t bör äga i samband med överflyttningen av kulturhistoriska byrån vidta erforderliga övergångsåtgärder.

Jag beräknar i övrigt ett belopp av 24 000 kr. för ökat öppethållande av museet (3). Vidare beräknar jag medel för en kamrerare och för ett fotobiträde i

befordringgång, samtidigt som jag räknar med en minskning av medelsbehovet som följer av indragning av en extra kontorist, bortfall av vissa arvodesmedel vid den kamerala sektionen och av en på övergångsstat uppförd ordinarie foto-biträdestjänst (4). Vid beräkningen av anslaget har löneomräkningen tagits upp med ett belopp av 510 000 kr. (6).

I anslutning till vad jag anförde vid min anmälan av anslagsfrågan i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 59) bör anslaget få den inledningsvis angivna rubriken.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 378 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångs-åtgärder, som behövs i anledning av överflyttning av kulturhistoriska byrån,

b) till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 378 000 kr.

B 34. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader

1965/66 Utgift	629 286
1966/67 Anslag	627 000
1967/68 Förslag	774 000

Utgifter	1966/67	Beräknad ändring 1967/68	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	9 000	—	—
2. Reseersättningar	125 700	+ 44 000	+ 30 000
3. Expenser			
a. Bränsle, lyse och vatten	65 000	+ 45 000	+ 45 000
b. Övriga expenser	263 900	+ 109 100	+ 54 000
Därav engångsutgifter	10 000	+ 28 600	+ 12 600
4. Övriga utgifter	32 100	+ 8 900	+ 1 500
5. Växlande utställningar	21 000	+ 20 000	+ 5 000
6. Publikationstryck	8 500	+ 500	+ 500
7. Informationsverksamhet	31 000	+ 48 000	+ 6 000
8. Laboratoriet för radioaktiv datering	86 000	+ 49 000	+ 5 000
	642 200	+ 324 500	+ 147 000
Särskilda uppbördsmedel			
Inkomster av textilkonservering	15 200	—	—
Nettoutgift kr.	627 000	+ 324 500	+ 147 000

Departementschefen

Av den föreslagna höjningen av anslaget har jag beräknat ett belopp av 45 100 kr. för merkostnader i samband med överflyttningen av kulturhistoriska byrån från byggnadsstyrelsen.

I anslutning till vad jag anfört vid min anmälan av anslagsfrågan i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 59) bör anslaget få den inledningsvis angivna rubriken.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 774 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten